

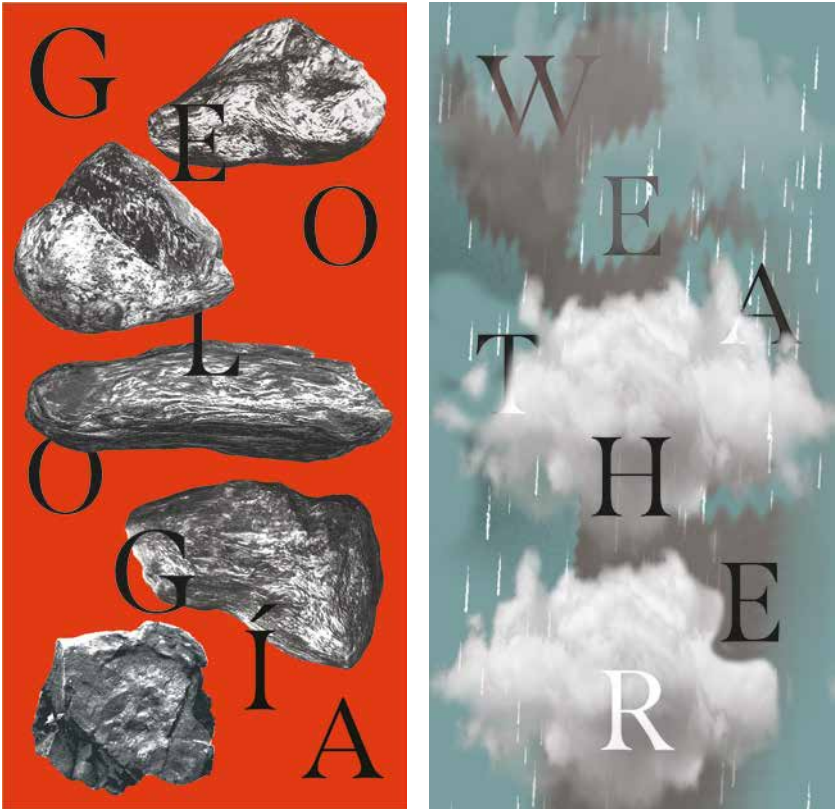
PAWILON PO- GŁO- SÓW

CENTRALA (Małgorzata Kuciewicz, Simone De Iacobis) w ramach **CONCÉNTRICO 06**, Międzynarodowego Festiwalu Architektury i Designu prezentuje wystawę zbierającą najważniejsze wątki swoich działań architektoniczno-badawczych. Zjawiska przestrzenne splatają się w intrygującą opowieść o architekturze i jej planetarnej wyobraźni. Teksty napisała **ALEKSANDRA KĘDZIOREK**, graficznie zinterpretowała **ZOFIA KOFTA**.

Co wspólnego z architekturą mają warszawskie mokradła, Ebro Chiquito czy roślinność wodna? Zdaniem Małgorzaty Kuciewicz i Simone De Iacobisa z grupy projektowej CENTRALA – bardzo wiele. W swojej architektoniczno-badawczej praktyce CENTRALA przygląda się relacjom architektury i zjawisk przyrodniczych. Architektura jest dla nich raczej procesem niż statyczną formą, a grawitacja, cyrkulacja wody, zjawiska atmosferyczne czy astronomiczne – jej budulcem. W architekturze łączącej intymną, ludzką skalę ze skalą planety widzą narzędzie, które pomaga dostroić się do rytmu otaczającego nas świata, wzmacnia nasze poczucie łączności z naturą i otwiera na doświadczanie jej zanikających cyklów. Podobnie jak prezentowany w Logroño Pawilon, zwraca uwagę na związek mikro zdarzeń z przemianami zachodzącymi w skali planety. W *Pawilonie pogłosów* splatają się echa zjawisk, których CENTRALA doświadczyła, prowadząc badania architektoniczne w Warszawie i Logroño. Pamięć krajobrazu, uważność na zmiany, synchronizacja z cyklami przyrody, włączanie natury, świadomość głębokiego czasu i zdrowie cyrkularne – to hasła, za którymi kryją się historyczne realizacje, motywy lokalnej architektury, tradycyjne metody pracy z krajobrazem oraz współczesne projekty CENTRALI. Zaprezentowane na wystawie oraz w formie sześciu flag rozwieszonych w historycznym centrum miasta, zachęcają do wspólnego ćwiczenia planetarnej wyobraźni.

FLAGA #1 PAMIĘĆ KRAJOBRAZU

Krajobraz, choć wydaje się bezwolnie poddawać dokonywanym przez człowieka zmianom, doskonale pamięta swoje wcześniejsze formy. Widać to podczas powodzi, gdy wzbierające wody z łątwością odnajdują dawne koryta rzek. Na wystawie przeglądają się w sobie historie z Warszawy i Logroño: mapy dawnej doliny rzeki Wisły i fotografie niewidocznego już Ebro Chiquito, kanału, który okalał historyczne centrum Logroño i wpadał do Ebro na wysokości Puente de Piedra. W przywracaniu terenów wilgotnych i zdziczaniu miejskich rzek CENTRALA widzi odpowiedź na klimatyczne wyzwania przyszłości. W swoich projektach proponuje wizję Warszawy nawodnionej, w której odtworzona sieć hydrograficzna reguluje mikroklimat miasta i otwiera je na dynamikę pływów. Wykonany z naturalnych gąbek mokry diagram *Klaseru mokradeł* pokazuje utracone bogactwo wodnych form: łągów, jezierzysk, źródeł, wysięków, wywierzysk, moczarów, moczylek czy bagien. Czy podobne otaczały rzekę Ebro, zanim uregulowano jej bieg?

Centrala: Pawilon pogłosów, flaga 2 i 3, projekt graficzny flag Zofia Kofta, 2020

FLAGA #2 UWAGA NA ZMIANY

Architektura, która ma zwykle za zadanie chronić nas przed zjawiskami atmosferycznymi, może też otwierać na ich pełniejsze doświadczanie. Zaprojektowany przez CENTRALĘ Pawilon Deszczy pomaga dostrzec dźwiękowe i wizualne zróżnicowanie opadów – uwrażliwia na odmienne rytmy, formy i kształty kropli dżdżu, trzaskawicy, ulewy czy pluchoty. Od wody, która stale cyrkuluje w globalnej skali, moglibyśmy uczyć się uważności: pozostając w ciągłym ruchu, z łatwością odczytuje zmienną topografię terenu. Obserwując bieg wody opadowej, która w Logroño spływa z rynien wprost na trotuary, szybko wskażemy lokalne pochyłości. Dawne urządzenia wodne podpowiedzą nam natomiast, gdzie szukać najwyższych punktów w mieście. W tajemniczych kręgach

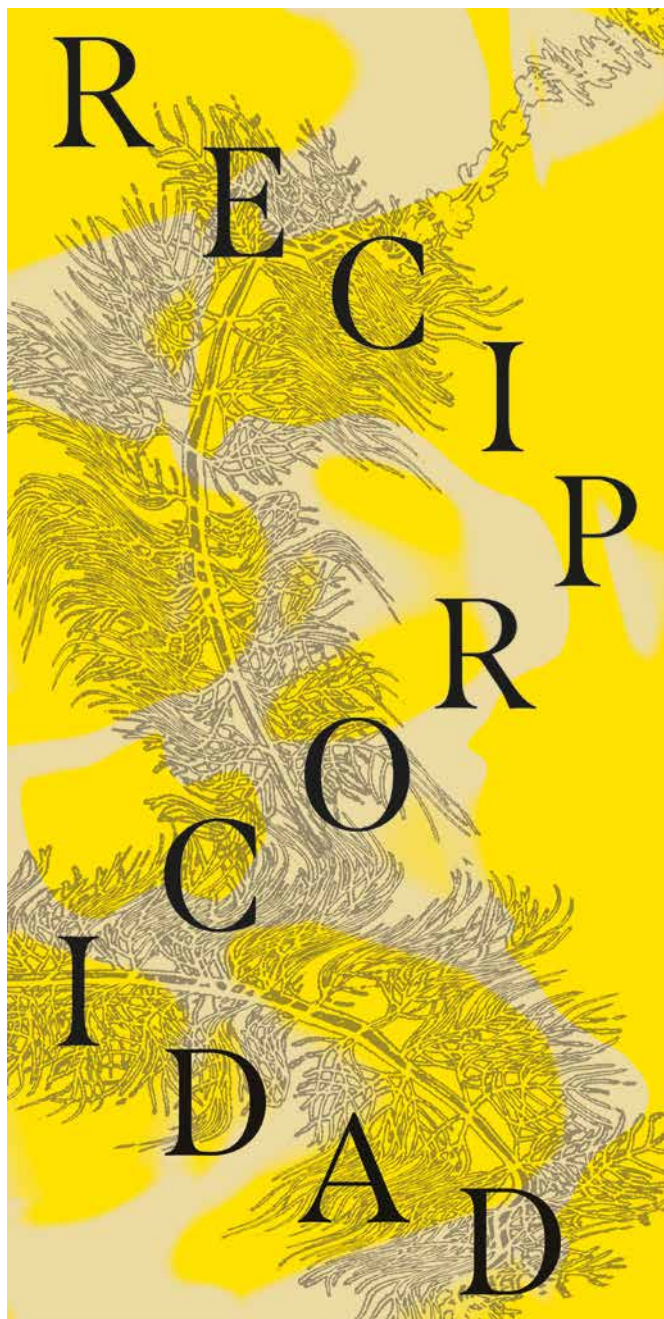
kolumn przy Calle Fuenmayor dostrzeżemy zarys wielkiego kolektora retencyjnego. Podobny, choć w znacznie mniejszej skali, stoi do dziś w warszawskich Łazienkach Królewskich – przyjął formę klasycystycznego budynku-lejka, gromadzącego wodę deszczową.

FLAGA #3 SYNCHRONIZACJA Z CYKLAMI NATURY

„Architektura jest sztuką godzenia nas ze światem”, twierdzi fiński architekt Juhani Pallasmaa, a wtóruje mu polski modernista, Jacek Damięcki, mówiąc: „Architektura to dyrygowanie kosmosem, a nie rozstawianie dupereli w krajobrazie”. Obaj bliscy CENTRALI filozofowie przestrzeni wiążą architekturę ze skalą planety. To powiązanie objawia się głęboką świadomością istnienia w przyrodzie, synchronizacją ze zjawiskami astronomicznymi i cyklami natury. Projektowane przez CENTRALĘ domy: Dom Cabrio i Dom Odziany, otwierają nas na doświadczenie pełnego spektrum otaczających nas zjawisk: sekwencji dnia i nocy, światła i mroku, a także rytmu następujących po sobie pór roku. Wytrącając nas z komfortu współczesnych, centralnie ogrzewanych budynków, pomagają nam lepiej zsynchronizować się z otoczeniem i pielęgnować nasze relacje z naturą. Śladów podobnego myślenia nie trzeba jednak szukać daleko – widać je w ogrzewających ściany domów w regionie La Rioja tradycyjnych patchworkach *almazuelas*, a także w spektakularnych *miradores*, przeszklonych balkonach pozwalających na kontemplowanie wschodów i zachodów słońca.

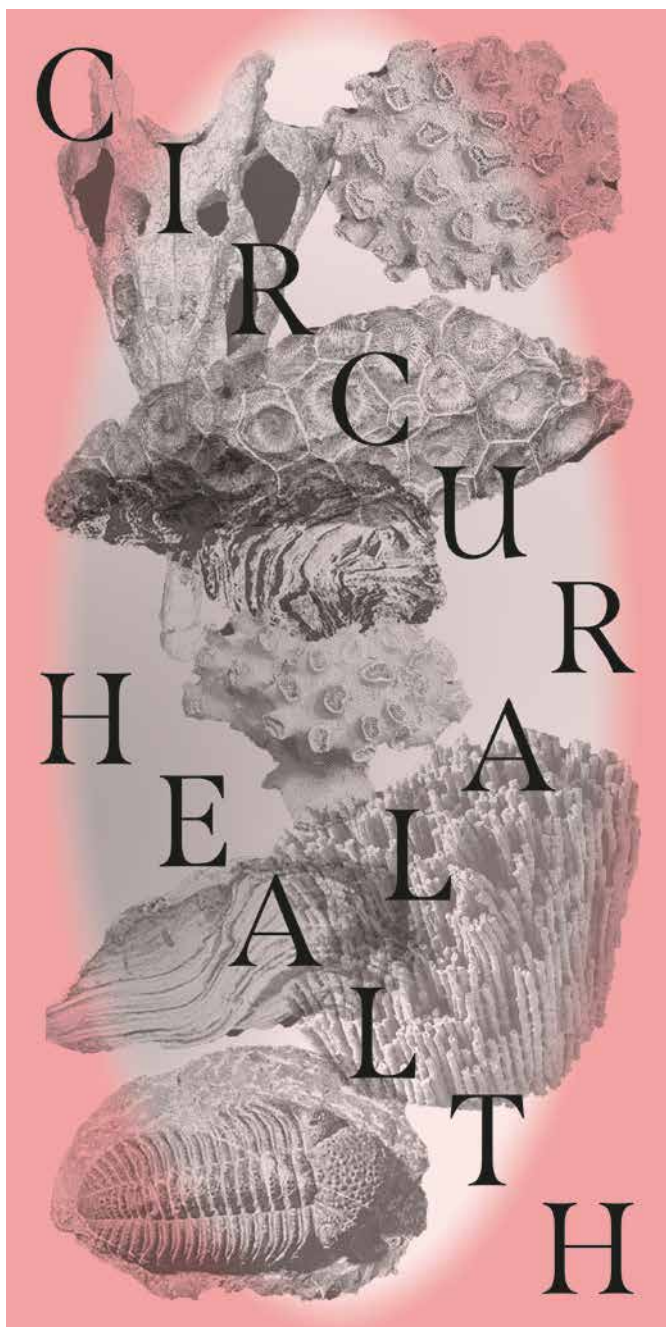
FLAGA #4 WŁĄCZANIE NATURY

Zieleń jako żywa materia architektury podlega nieustannym przemianom. Zmienia się cyklicznie zgodnie z porami roku, a także rozrasta i zamiera. Skłania nas do przyjęcia innej perspektywy czasowej, gdy projektujemy z myślą o tempie jej życia. Zieleń współtworzy mikroklimat zamieszkiwanych przez nas przestrzeni. Rozpoczynając współpracę z roślinami od odtworzenia sadzawki w betonowej donicy, CENTRALA sięgnęła do wiedzy z zakresu hydrobotaniki. Rośliny wodne (hydrofity) – niegdyś stali mieszkańcy przydomowych sadzawek – posiadają naturalną zdolność do oczyszczania wody. Wiedza o tym, powszechna wśród modernistycznych architektów, zniknęła jednak wraz z wprowadzeniem chemicznie czyszczonych, jałowych zbiorników. Odzyskując dawne sadzawki oraz wprowadzając ich nowe, podniebne wersje na balkonach i dachach, możemy w różnych skalach wpływać na miejski mikroklimat i tworzyć wodne ekosystemy, które staną się miejscem zamieszkania dla wielu stworzeń.

Centrala: Pawilon pogłosów, montaż flagi w centrum Logroño podczas Concentrico, Logroño International Festival of Architecture and Design, 2020, fot. Javier Antón

FLAGA #5 ŚWIADOMOŚĆ GŁĘBOKIEGO CZASU

Terenoplastyka to projekty powstające w skali krajobrazu. Zbudowane z relacji mas ziemi, wody i powietrza, rozbudzają świadomość czasu głębokiego. W będącym przedmiotem wieloletnich studiów CENTRALI warszawskim kompleksie sportowym „Warszawianka” architekturę na równi z projektantami współkształtują grawitacja oraz procesy geologiczne. Błękitno-zielona infrastruktura, która dziś wdziera się do miast w postaci zielonych dachów i fasad oraz systemów retencji wody deszczowej, w tych ziemno-wodnych formacjach była głównym budulcem i kręgosłupem projektu. Terenoplastyczne realizacje przypominają o naszej zależności od sił natury, a towarzyszące im, odcisnięte w krajobrazie graficzne elementy – takie jak koła wydeptywane w trawie przez bydło w tradycyjnej metodzie młócki z La Rioja – nie pozwalają zapomnieć, że staliśmy się ważnymi aktorami w procesach geologicznych Ziemi.

FLAGA #6 ZDROWIE CYRKULARNE

W projektowaniu ważna jest świadomość całości: rozumienie bycia sprzężonym z drobnymi rzeczami w wielkich zależnościach. Projektując, nigdy nie robimy tego tylko dla ludzi – architektura jest zawsze współzamieszkiwana przez rośliny i zwierzęta, choć zwykle zostają one poza zasięgiem wzroku architekta. Postulując przekształcenie warszawskiego zoo w Dzielnicę Zwierząt, CENTRALA chce mocniej otworzyć miasto na międzygatunkowe relacje: stworzyć przestrzeń na nowo definiującą zależności między ludzkim, dzikim i oswojonym, w której nasze dążenie do komfortu ustąpi bardziej empatycznemu projektowaniu z myślą o poszerzonej, ludzko-nie-ludzkiej wspólnotcie.

Miasta przyszłości, zaprojektowane zgodnie z ideą „zdrowia cyrkularnego”, będą lepiej wychwytywać zależności pomiędzy zdrowiem ludzi, zwierząt, roślin i całych ekosystemów. Inspiracje dla wielogatunkowej urbanistyki znajdziemy w mieście przednowoczesnym, w którym ludzie i zwierzęta jeszcze tak niedawno zamieszkiwali wspólne przestrzenie. Żeby się o tym przekonać, wystarczy znaleźć najstarsze domy w Logroño, w których poddaszach mieszczą się gołębniki.

PAWILON POGŁOSÓW (EL PABELLÓN DE LAS REVERBERACIONES)

prezentacja w ramach Concéntrico 06, Międzynarodowego Festiwalu Architektury i Designu w Logroño.

3-27.09.2020, sala wystawowa w ratuszu Logroño i 6 różnych lokalizacji w mieście.

Organizator wystawy: Fundacja Bęc Zmiana, koordynacja: Bogna Świątkowska, produkcja: Joanna Waško, projekty graficzne: Zofka Kofta, teksty: Aleksandra Kędziorek.

Wystawa zorganizowana dzięki wsparciu otrzymanemu od Instytutu Polskiego w Madrycie, Rady Miasta Logroño, Instytutu Adama Mickiewicza.

CENTRALA

tworzy projekty w oparciu o analizy relacji pomiędzy architekturą i różnymi procesami naturalnymi. Swoje rozpoznania w tym zakresie prezentowała na autorskiej wystawie *Amplifikacja natury* w Pawilonie Polskim na Biennale Architektury w Wenecji w 2018 roku. W 2016 roku projektowała polską wystawę na Triennale di Milano, w 2021 zaś będzie reprezentować Polskę podczas London Design Biennale.
<http://centrala.net.pl>

O FESTIWALU

Concéntrico to Międzynarodowy Festiwal Architektury i Designu w Logroño, który zachęca do refleksji na temat miasta i środowiska miejskiego. Festiwal zaprasza do zwiedzania miasta poprzez instalacje, wystawy, spotkania i performance. Rozsiane po mieście wydarzenia łączą place, ulice, podwórka i ukryte przestrzenie, często niedostrzegane w codziennych wędrówkach.

Festiwal jest organizowany przez Fundację Kulturalną Architektów z La Rioja (Fundación Cultural de los Arquitectos de La Rioja, FCAR) wspólnie z Javierem Peña Ibáñezem, jego inicjatorem i propagatorem, we współpracy z radą miasta Logroño, rządem La Rioja oraz sponsorami: Garnica i Bodegas LAN.
<https://concentrico.es>